

Beste,

Na bestudering van het wetsvoorstel “Wet Voorschriften vrijstelling leerplicht bij richtingbezwaren” is mijn conclusie dat er heel veel op aan te merken valt en een grondige herziening nodig is. Een ruime onvoldoende voor de opstellers van deze stukken! Thuisonderwijs wordt met dit beleid praktisch onuitvoerbaar, maar wellicht is dat juist de doelstelling van de opstellers van dit wetsvoorstel.

Het wetsvoorstel sluit niet aan bij de dagelijkse praktijk van thuisonderwijs, het beleid lijkt opgesteld zonder enige kennis van de thuisonderwijspraktijk. Met de thuisonderwijsgemeenschap is nauwelijks gesproken, en de schaarse input is op geen enkele manier meegenomen en onherkenbaar. Dit blijkt onder meer uit het feit dat er in het beleidsstuk wordt gesteld dat “Tegelijkertijd geven deze [Thuisonderwijs]organisaties aan dat zij en hun leden in de praktijk te maken hebben met een zeker wantrouwen of onbegrip. Zij kunnen namelijk niet objectief aantonen of hun kinderen onderwijs van voldoende kwaliteit ontvangen, terwijl de keuze voor een vrijstelling met het oog op de vrijheid van onderwijs legitiem kan zijn.” Als de ambtenaren van het ministerie dit zo hebben opgevat, kan het niet anders dan op een misverstand berusten. Het onbegrip bestaat vooral uit het feit dat thuisonderwijs vaak onbekend is en daardoor niet goed wordt begrepen. In dit specifieke geval geldt dit ook voor de ambtenaren van het ministerie. Er is vanuit de thuisonderwijsgemeenschap op dit moment GEEN behoefte om dit via een wettelijk kader te regelen!

Het gebrek aan kennis van thuisonderwijs blijkt ook uit het voorstel om verplichte toetsen te introduceren voor 6 en 9 jaar en het verplichten van een eindtoets. In een schoolsituatie is een dergelijke toets mogelijk omdat er naar het gemiddelde cijfer van een klas/school kan worden gekeken en er een trend kan worden gelegd tussen verschillende jaargangen. In een thuisonderwijssituatie zal er normaliter één jongere een dergelijke toets afnemen waardoor het cijfer nietszeggend zal zijn.

Thuisonderwijs is in tegenstelling tot het vooroordeel dat in dit wetsvoorstel verweven zit niet “schoolonderwijs aan de keukentafel met mama”. In de praktijk wordt er vaak door beide ouders thuisonderwijs gegeven. De taal is niet altijd Nederlands omdat een van de ouders van origine uit Amerika, Groot-Brittannië, etc komt. Dit is vergelijkbaar met jongeren die onderwijs krijgen aan een internationale school, waarvoor ook geen stringente reden is om het onderwijs in het Nederlands te geven. Daarmee is het een onredelijke eis voor thuisonderwijzers om in het Nederlands les te geven.

Er wordt in de dagelijkse praktijk ook gebruik gemaakt van de kennis en vaardigheden van andere thuisonderwijzers, zowel op PO- als op VO-leeftijd. Waarbij het niet ongebruikelijk is om (deels) vakdocenten in te huren. Beide vormen verhogen de kwaliteit van thuisonderwijs, en het is zeer contraproductief om dit te verbieden zoals in het wetsvoorstel staat, met als niet bestaande reden “dat andere (thuis)onderwijzers buiten het gezin de jongere onvoldoende kent”. Omdat er op structurele basis samen les wordt gegeven – vaak in kleine groepen waardoor andere (thuis)onderwijzers de jongere juist wel goed kent! – houdt dit in dat het onderwijs niet uitsluitend thuis plaatsvindt, maar juist op allerlei verschillende locaties. Dat is ook logisch omdat verschillende locaties op andere manieren kunnen inspireren en materiaal kunnen aanbieden. Denk hierbij aan bibliotheken, kenniscentra en musea.

Met de komst van een (aanzienlijk te verbeteren) wettelijk kader voor thuisonderwijs is het niet logisch deze te beperken tot richtingsbezwaren. Met het openstellen van deze

mogelijkheid voor jongeren na schoolgang ontstaat een veel rijker klimaat aan onderwijsmogelijkheden. Hierdoor wordt het eenvoudiger mogelijk om van schoolonderwijs naar thuisonderwijs te gaan, maar juist ook makkelijker om van thuisonderwijs naar schoolonderwijs te ... omdat de omgekeerde route open staat.

Het nut en de noodzaak van de gesprekken met de jongere zijn niet duidelijk. In het wettelijk kader komt onvoldoende naar voren wat het doel is van deze gesprekken en wat de eventuele consequenties zouden kunnen zijn. Er is sprake van dat de ouders en jongere alleen hoeven te verschijnen voor het gesprek, maar dit is niet geloofwaardig omdat de ambtenaar van de gemeente er altijd "iets van zal vinden" wat kan doorwerken in het vervolg van de procedure. Een dergelijk gesprek moet overigens altijd worden beschouwd als een momentopname, waar geen structurele consequenties aan mogen worden verbonden. Als dit wel zo zou zijn, hangt er te veel af van een eenmalig gesprek en indruk. Bovendien is er geen sprake van gelijkwaardigheid in het gesprek, met alle mogelijke effecten op de jongere en de ouder(s) van dien, waardoor er geen duidelijk begrip ontstaat van de specifieke situatie van de ouders en jongere. In hoeverre is er een waarborg dat de gesprekken vanuit een objectief kader kunnen worden beoordeeld? Deze zorg geldt tevens voor het "recht op gehoord te worden" van de 12 jarige jongere. Aangezien dit ook een momentopname is, mogen hier ook geen structurele consequenties aan worden verbonden.

In het wetsvoorstel is sprake van een bezoek van de Inspectie op de onderwijslocatie, wat in de praktijk meestal de thuislocatie zal zijn. Het is niet noodzakelijk om voor de beoordeling van het onderwijs de thuislocatie te bezoeken. Dit kan in een gesprek op elke willekeurige locatie plaatsvinden. Het verplicht toelaten van de Inspectie op de thuislocatie is een aantasting van de persoonlijke leefomgeving, zelfs als deze "alleen de ruimten waarin onderwijs wordt gevolgd zullen worden betreden". Hieruit blijkt weer de onbekendheid van de beleidsopstellers van de dagelijkse praktijk. Het hele huis wordt vaak gebruikt voor het onderwijs. De directe bedreiging van het vervallen van het recht op thuisonderwijs is hier onredelijk en veel te stringent.

Een leerlingvolgsysteem kan een goede manier zijn om een beeld van de voortgang van een jongere te volgen. Hier moet wel voldoende vrijheidsruimte in blijven zitten om dit zelf te kunnen blijven organiseren. Het opdringen van verplichte volgsystemen en een te zware belasting voor de ouders zal het thuisonderwijs onmogelijk maken, en ten koste gaan van de kwaliteit van het geven van het onderwijs. Er bestaat een groot risico dat in de loop van de tijd aan een dergelijk volgsysteem steeds strengere eisen zullen worden gesteld door de gemeente of de Inspectie.

Dit wetsvoorstel is een hele dure oplossing waarmee geen duidelijk probleem wordt opgelost. De thuisonderwijsgemeenschap heeft hier in elk geval niet om gevraagd zoals wordt gesteld. Als het doel is om de kwaliteit van thuisonderwijs te verhogen of hier zicht op te krijgen zijn er veel logischere en goedkopere alternatieven. Maar hiervoor is voldoende bereidheid van het ministerie nodig om de actoren in het thuisonderwijsveld als volwaardige gesprekspartners te behandelen. Met een open houding zullen de ambtenaren zelf zien dat de thuisonderwijsgemeenschap ten volle bereid is om constructief mee te denken hoe aan de gestelde vraag "waarborgen te bieden voor onderwijs van voldoende kwaliteit voor alle jongeren" een voor alle partijen redelijke invulling te kunnen geven.

ir. Arnaud de Vries